

פניני הסופר

פר' נצבים פ"ב ער"ה פ"ג

דברי תורה נבחרים מתורת מרן החתם סופר זי"ע

גיליון 315

לכן

תשובה שיכלו לעשות יותר בעבודת ה'

מראשית השנה ועד אחרית שנה.

יש לדקדק מדוע תחילה כתב השנה בה' הידיעה, ומסיים עד אחרית שנה. והנה דרשו חז"ל (ר"ה ט"ז): מרשית השנה חסר א' מלמד כל שנה שרשה בתחילתה יש להם אחרית טוב בסופה. היינו עם יעוררו בתחילת השנה ויכנע לבם לשוב אל ה' וישברו לבם הערל, יהיו כעניים ורשים בתחילת השנה, יחוס עליהם ה' וישפיע עליהם שפע שנה טובה.

זוהי כוונת התקיעות שופר, להכניע לבבות ולעורר הנפשות לשוב, כדכתיב 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו' לכן כשמריעים בתחילה, הלבבות מתעוררים להיכנע כעניים ודלים. יהיה להם אחרית ותקווה טובה וזוכים לשפע העליונה.

חז"ל תקנו שלושה סוגי תרועות, שברים היינו יבבות. תרועה היינו יללות, ושברים תרועה יחד. לכאורה מה כוונת בזה? אלא תרועה היינו יללה ובכיה, אפשר אין הכונה על בכיה של צער. רק לפי שנתן לנו ה' בחסדו הגדול, ועסקנו בתורתו ועבדנו אותו, זה נותן שמחה על מנת חלקינו, ומגודל השמחה והדבקות בו ית"ש הבכיה היא עניין של שמחה. וכן בעניין התרועה.

אבל בשברים אין ענין שמחה. וכל הכוונה רק כאדם שבוכה ומתחרט על מעשיו. ותוהו על שבלה זמנו בלא יועיל. כן אנו נבכה שהיה בכוחנו לעסוק בדבר ה' יותר ממה שעסקנו ובילינו זמננו כל השנה בלא יועיל. לזה אנו בוכים ותוקעים שברים מענין הגנוחים.

נמצא תרועה היא לצדיקים גמורים, על שמירת דרכי ה' כל השנה והשמחה שהלכו בדרכיו. 'שברים' תיקנו על הפושעים בדרכי ה' וחוזרים עתה בתשובה. אך בינונים שעבדו את ה' והלכו בדרכיו, אבל יכלו לעשות יותר מזה. עליהם תיקנו שברים ותרועה יחד - שברים להכניע לבבם ולגנוח על שהתרשלו בעבודת ה' ית"ש, ותרועה על אשר עשו ושמרו דרכיו הכול כנ"ל.

בלי התקיעות בר"ה אין כפרת עוון ביו"ב

אמנם הרמב"ן כ' בפ' אמור על הכתוב זכרון תרועה מקרא קודש (כ"ג כ"ד) וז"ל ולא פי' הכת' טעם המצוה הזאת למה התרועה, ולמה נצטרך לפני ה' זיכרון יותר מבשאר הימים, ולמה יצווה להיות מקרא קודש כלל, אבל מפני שהוא בחדשו של יוה"כ בר"ה נראה כי בו יהיה דין לפניו ית' כי במ ידיו עמים, בר"ה ישב לכסא שופט צדק ואח"כ ביי ימי תשובה ישא לפשע עבדיו.

ונרמז בכתוב העניין כאשר נודע בישראל מפי הנביאים ואבות הקדושים. וא"כ מדברי הרמב"ן אלו נראה כי תקיעות של ר"ה וכל הענין הוא רק להקדים ולהציע על יוה"כ אשר יבוא אחריו, ואלולא תקיעות של ר"ה אפשר אין מחילה וכפרת עוון ביוה"כ.

וכעניין שהקדמנו לעיל מאמר חז"ל כל שנה שאין מריעים עליה מתחילתה מריעים עליה בסופה ר"ל, ובפרט סוד התקיעות הוא גדול למאוד.

א"כ עמדו חז"ל לתקן דבר גדול שבשביל שבות דרבנן גזירה שמה יעבירו ד' אמות ברשות הרבים יתבטל מצות תקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת, ועמדו בהבטחה זו כי אף אם לא יתקעו שופר בר"ה עם כל זה לא יהיו מריעים עליה בסופה אך יהיה כפרת עונם ביוה"כ כסדרן. ואמרתי בזה סמך הכתוב וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרך (ישעי' נ"ח י"ג) ודרשו חז"ל [שבת קי"ט]. לקדוש ה' מכובד זה יוה"כ, ובהנ"ל יהיה הסמך לנכון וקראת לשבת עונג שיהיה עונג שבת דוחה מצות תקיעת שופר של ר"ה, ואעפ"כ לקדוש ה' מכובד שיהיה מחילת עונות ביוה"כ כמו עם התקיעה והבן זה.

ויש לעורר בזה אותן האנשים אשר לא יאזינו בכל השנה על דברי חז"ל ויעברו על הגזירות ושביתות ועתה ישמעו לדברי חז"ל בלי לתקוע בר"ה שופר, איך יגן עליהם מצוה דרבנן זאת אשר תקל להם לעבור עליה איך תעמוד להם בבוא יום הגדול והנורא במה תהיה כפרתם, מה יענו ומה יעשו ביוה"כ כי לא יכופר עונם.

את לבבך ואת לבב זרעך

"יזמל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך... ונתן ה' אלוקיך את כל האלות האלה על אויביך"

הנה תחילה עשו ישראל תשובה, אך נתקבלו רק בזכות אבותם. לכן כתוב 'והטיבך והרבך מאבותיך' פירוש בא לך מאבותיך.

אמנם אח"כ נעלה למדרגה גבוהה של 'זמל ה' אלוקיך... לאהבה... שהוא יותר נפלא, ובפרט לפי מה שכתבו שרומז על ימי אלול, כמרומז ר"ת את לבבך ואת לבב [עין בעל הטורים] נמצא בעל תשובה כל השנה, כשמגיע ימי רצון באלול, יתעלו יותר מזה, ולא יצטרכו זכות אבות אלא בזכות עצמם ויראו גם נקמה בשונאיהם. לכן מוסיף הפסוק 'ונתן כל האלות האלה על אויביך'.

ואמר עוד 'ואתה תשוב ושמעת בקול ה' - הוא מדרגה אחרת שאחר זה, הרומז לימים הסמוכים לר"ה, ובכלל ערב ראש השנה קודם שמיעת קול שופר, וזהו ואתה תשוב ושמעת בקול ה' פי' שהיא הכנה לשמיעת קול ה' הוא השופר ואז תהי' התשובה במדרגה יותר מעולה.

והשכר הוא 'והותירך ה' לטובה... כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב' פירוש יהיה עוד יתרת וריווח שהקב"ה יהי' שש ושמח שיכול לעשות רצונך. ואתה תקבל שכר על ששמחת את ה' לקבל ממנו טובותיו הרבים.

לעילוי נשמת האי גאון וצדיק, פאר הדור והדרו, מגודלי מורי הוראה, שכתב אלפי פסקי הלכה, שר התורה

כ"ק מרן רבי **מנשה קליין** זצ"ל מאונגוואר

בעל '**המשנה הלכות**'

נלב"ע כ"ט אלול תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה

הנוצח ע"י בנו כ"ק אדמו"ר **מאונגוואר** שליט"א מודיעין עילית

עיניך לנוכח יביטו

"זנתנך ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה"

בגמרא מסכת ראש השנה. נחלקו איזה סוג שופר צריך לתקוע. שיטה א' שופר כפוף, שכן תפלה כמה דכייף טפי מעלי. ופירש רש"י דכתיב 'והי עיני ולבי שם כל הימים' צריך שייתן עיניו למטה לארץ ולבו למעלה. שיטה ב' יעל פשוט דכתיב 'נשא לבבינו אל כפים אל א-ל בשמים' בוודאי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, שכן הצדיקים קדושי עליונים, אינם צריכים לזכור יום המיתה, נזהרים בכל כוחם בקיום המצוות, ממילא לבם וגם עיניהם למעלה כיעל פשוט.

'עיניך לנוכח יביטו ר"ת יעל. אמנם הזוכה לכך אדם פשוט המוכיח ומשיב רבים מעון כדכתיב מוכיח אדם אחרי אמרו חז"ל (תמיד כ"ח). המוכיח אדם הוא אחרי כביכול, ואחז"ל על פסוק היו שריה כאילים לא מצאו מרעה מה איל זה ראשו של זה בצד זנבו של זה אף הם לא הוכיחו זא"ז, (שבת קי"ט): לכן אמר כאן תהי' לראש ולא לזנב כי אם תוכיחו זה את זה, ולא יהי' ראשו של זה בצד זנבו של זה, ועי"ז והיית רק למעלה עיניך וליבך שניהם למעלה ולא תהי' למטה שתצטרך ליתן עיניך למטה.

מעלת יצחק בעקידה

"זיעקד את יצחק בנו מעל גבי המזבח"

יש לפרש גדול כוחו של יצחק בזה יותר מאברהם. שכן אברהם הי בעצמו נביא ושמע מפי הקב"ה, אבל יצחק מסר נפשו והאמין לאביו, יען שהיה מוחזק כבר לנביא ה' ולכן שמע אפי' לעבור על דברי תורה להישחט לפני ה'.

נמצא כמו שאברהם אבינו ע"ה חיזק אמונת תורה שבכתב, כן חיזק יצחק אבינו אמונת תורה שבעל פה לבלתי להרהר על דברי נביאים וחכמים.

וזה קול שופר שאנו תוקעים מן האיל. ולכן גם במה שאנו מבטלין מ"ע של שופר כשחל ר"ה בשבת בשביל גזירת חכמים ואנו מקבלים את תקנתם, ראוי לנו שיעלה זיכרונו לטובה כמו בשופר עצמו.

שבתון זיכרון תרועה. ובפ' פנחס בקרבנות כתיב יום תרועה, אפשר לפרשו יום רעיון מחשבה ודביקות בהקב"ה, כמו ותרועת מלך בו (במדבר כ"ג כ"א), רצה לומר רעיון ודביקות המלך בנו ורעיוניו בו, אך מדכתיב זכרון תרועה א"א לפרש תרועה לשון רעיון, דהיינו זכרון היינו רעיון, אע"כ זכרון תרועת שופר, ולומר המליכוני שיעלה זיכרוניכם לפני לטובה במה בשופר (ר"ה ט"ז).

האוויר מתנקה בימים נוראים

ולפי"ז כשצויה הקב"ה אח"כ פסל הלוחות אחרונות, לעלות עמהם להר להיות עמם בשמים ארבעים יום שנשלמו ביום הכפורים. בתוך אותו זמן ישבו בני ישראל ובווידוי ובתחנונים בחודש אלול ובראש השנה יתקעו בשופר ויתענו ביום הכיפורים.

עי"ז יזדכך האויר מהטומאה ויתקדש כל כך עד שיוכלו אח"כ הלוחות אחרונות לשכון בתוך אויר מחיניהם, עד שיגמור ארונו של בצלאל שיצוה אח"כ [למחרת] יוה"כ על מלאכת המשכן. ולכן אמר הקב"ה תחילה לפסול הלוחות ואח"כ יעשה הארון כשירד למטה.

אבל משה היה ירא אולי לא יעשו תשובה גמורה, ממילא אוויר המחנה לא יהיה טהור. נמצא גם אח"כ שירד עם לוחות אחרונות יפרחו אותיות באוויר. ממילא עשה תחילה ארון, כך מיד בבואו ייתן שמה לוחות בארון, ולא יוכלו האותיות לפרוח באויר, כי יהיו מסוגרים במחיצה לעצמם המפסקת בין אויר הטומאה.

הכישלון שנהפך להצלחה...

שנה שלימה חלפה, **שלוש עשרה חודשים** עברו ביעף. ונמצאים פעם נוספת בנקודות ההתחלה.

בפתחו של **ראש** השנה. צריך להבין מדוע לא נקרא 'תחילת השנה' אלא ביארו הספרים- הראש מפעיל את כל האיברים. כך אותו יום קובע ומפעיל את כל השנה הבאה לקראתנו לשלום. בעיות נויורולוגית ל"ע גורמים לסבל רב עבור האדם.

והנה לפעמים בשעה שהמחשבה רגועה, מתבוננים בגדלות ומעלת הימים, רוצים ומשתוקקים להשיג גדלות ה' ומעלתו. מדמיינים איך את חודש תשרי הימים הבאים לקראתנו לשלום, באיזה קרבת ה' נרגיש. תפילות בהשתפכות הנפש.

מאיךך כזה מגיע 'למעשה' פתאום טרודים, מדוע סידרו לנו מקום פלוני בבית המדרש, בכלל הדירה שכ"כ התאמצנו להשיג רחוקה להשביע רצון.

מי שה' זיכה אותו במשפחה גדולה. טרוד להתפלל על שידוכים מתאימים, הצלחה בלימודים, אך בדיוק הבן קצת נחלש ברוחניות... המלמדים הצוות לא כ"כ מרוצה מהתנהגותו.

'וכאן **האב** שואל' מה רוצה ממני ה' יתברך? הרי ביום משפט, אדם נמצא בלחץ ומתח רב. והנה למרבית הפלא, **החובה להיפך**, 'לכו שתו ממתקים ואכלו משמנים כי חדות ה' היא מעוזכם'.

מה הפשט בזה? בכלל כ"כ **רוצים** לטרוח ולהתעלות, אבל הטרדות מסביב מפריעים וגוזלים שלוות הנפש. כך נכנסים לחלישות הדעת מהמצב. ויותר קשה להתעלות. מדוע ככה יוצא.

עניין מרכזי מאוד בימי ראש השנה הוא 'עקידת יצחק' זהו הטעם לאמירת הזיכרונות, וביותר מזה אמרו חז"ל שנקרא 'מאכלת' כיון שישראל אוכלים בזכותה עד היום.

הנה אברהם אבינו חשב שהולך להקריב בנו לעולה, אך לאחר הטרחה המאמץ. ברגע האחרון, המלאך **עוצר אותו** ואומר 'אל תשלח ידך אל הנער' לכאורה אברהם נפל לשברון לב. כ"כ רצה להביא קרבן את בנו. ולפתע מקבל קריאה מהשמים עצור!!!

הרי יש כאן סימן שלא מרוצים ממעשיו. בעודו מהרהר בדבר מגיע המלאך שנית ואומר לו, **יען כי עשית את הדבר הזה...** כיצד שייך לומר 'עשית את הדבר' הרי למעשה לא עשה? וכן מתברך בסוף 'ירש זרעך את שער איביו' וכי לא היה עדיף שלא יהיה כלל שונאים?

למדנו כאן יסוד עצום, 'כי לא מחשבותיי מחשבותיכם' האדם חושב העיקר היא עשיה. אך בשמים העיקר היא **המחשבה** !!! כשרצה והתאמץ לעשות נחשב כאילו עשה. שכן בוחן הלבבות בודק מה השתדל. ועד כמה אדם התאמץ - לא כמה הצליח.

במסר הזה אומר ה' לאברהם וירש זרעך את שער אויביו- היינו היצה"ר השונא את האדם, ומטריד אותו מהתעלות ברוחניות. מעשה העקידה זהו הנשק הכי גדול.

אדם אומר ליהצ"ר נכון בסוף הכשלת אותי ובזה גופא **רצונך לצער ולהכאיב לי** להרפות את ידי. אך אני מצאצאי אברהם זוכר תמיד יען אשר **עשית** את הדבר הזה. זה כן נחשב לעשיה אצל ה' לכן דווקא כאן התברך בירש זרעך את שער אויביו.

'כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו, כן יכבשו רחמיך **ויגולו** רחמיך ותתנהג עם בניך במידת החסד. כתיבה וחתימה טובה.

נזכה להיכתב בספרן של צדיקים לכתיבה וחתימה טובה. שנה טובה ומתוקה.